

ASIGURAREA SECURITĂȚII ALIMENTARE PRIN CONSOLIDAREA EXPLOATAȚIILOR AGRICOLE

Dr. Lucian LUCA¹

Abstract

Domestic agricultural production growth represents the main factor by which the agricultural policies influence the country's food security. The farm structure adjustment measures are the instruments that have the potential to solve up the problem of agricultural products supply on long term, stimulating the increase of the farm physical and economic size, in agreement with the evolution of technologies used in the agricultural production. Comparing the economic performance of the farms of different sizes between Romania and other two countries with great agricultural potential (Poland and France), on the basis of income indicator, Farm net value added (both in relation to labour unit and to area unit), reveals that Romania is in an early stage on the way to performant agriculture (defined by the situation of France, where the highest income per hectare is obtained on the largest farms) and behind Poland.

Cuvinte cheie: *specializarea exploatațiilor agricole, dimensiunea economică a exploatațiilor*

Clasificarea JEL: Q12, Q15

1. INTRODUCERE

Creșterea producției agricole interne reprezintă principalul factor prin care politicile agricole influențează securitatea alimentară a țării. Măsurile de ajustare a structurii fermelor sunt instrumentele care au potențialul de a aduce o rezolvare de durată a problemei ofertei de produse agricole, inclusiv prin sprijinirea creșterii dimensiunii fizice și economice a exploatațiilor, în acord cu evoluția tehnologiilor folosite în producția agricolă.

În ansamblul procesului de dezvoltare economică a țărilor cu venituri medii, sectoarele agricole ale acestora au fost supuse unor transformări rapide. O bună parte din presiunile de ajustare a structurii exploatațiilor se răsfrânge asupra micilor ferme, mai puțin competitive, care fie se înscriu în procesul de creștere a productivității și de diversificare a veniturilor, fie își găsesc o ocupare alternativă. Această ajustare (Cervantes-Godoy și Brooks, 2008) este o etapă pe care țările dezvoltate au parcurs-o deja. Chiar dacă ajustarea este un proces care nu are un punct final și, pe de altă parte, are anumite particularități specifice fiecărei țări, există anumite aspecte universale ale acestuia.

2. CARACTERISTICILE EXPLOATAȚIILOR EUROPENE

Exploatațiile care se confruntă cu presiunile ajustării sunt acelea care nu pot concura cu întreprinderile agricole eficiente din respectiva țară sau cu importurile de produse agricole. Odată cu îmbunătățirea tehnologiilor și cu utilizarea mai eficientă a resurselor, inclusiv prin economii de scară, micii fermieri care nu participă la competiția reducerii costurilor se vor confrunta, inevitabil, cu presiunile asupra veniturilor. În fața acestor presiuni nu au decât două opțiuni, ori să se atingă nivelul (inclusiv dimensiunea) producătorilor comerciali eficienți, ori să caute obținerea unor venituri suplimentare din alte surse (prin diversificarea surselor de venituri sau prin părăsirea sectorului). O analiză (Mazoyer și Roudart, 2002), a dezvoltării sistemelor de producție specializate arată că pentru o specializare agricolă dată există mai

---

¹ Cercetător, Institutul de Economie Agrară al Academiei Române, București, email: luca@eadr.ro

multe sisteme de producție, bazate pe tehnologii din ce în ce mai performante, iar productivitatea este cu atât mai mare cu cât sistemul este mai recent. În cadrul fiecărui sistem de producție, nivelul productivității variază în funcție de suprafața pe lucrător, dar și de gradul de folosire a mijloacelor de producție. Astfel, este pusă în evidență legătura directă între dimensiunea exploatației (în creștere) și nivelul (tot mai ridicat) al tehnologiei folosite în producție.

Agricultura Uniunii Europene, din care cea a României face parte începând cu anul 2007, este una de o mare diversitate, atât din punct de vedere al structurii exploatațiilor, cât și al metodelor de producție și al utilizării terenurilor. Diversitatea agriculturii europene reflectă deopotrivă evoluția istorică a fiecărui stat, dar și condițiile climatice și mediul socio-economic actual. Privită global, agricultura UE este caracterizată de un trend de scădere a numărului exploatațiilor, menținut continuu din anii 1970 (cele 5,8 milioane de exploatații ale celor 9 membri din 1975 s-au redus la 2,6 milioane până în 2007). Rata de scădere pare să se fi accelerat în ultimul deceniu, iar unele dintre noile state membre înregistrează rate din cele mai mari (de exemplu, Bulgaria: -7,2% din 2003 până în 2007).

O altă caracteristică pe termen lung a agriculturii europene o constituie compoziția factorilor de producție, care a însemnat, în principal, înlocuirea muncii cu tehnologie și capital, rezultatul fiind mai multe utilaje și mai puțini lucrători utilizând, în mare, cam aceeași suprafață agricolă (Toderoiu, 2002). Ocuparea în agricultură în cele 9 state care erau membre în 1975 s-a redus de la 5,7 milioane de unități complete de muncă în 1975 la aproximativ 1,7 milioane în 2007. În ultimul deceniu cele mai mari rate de reducere le-au înregistrat noile state membre (de exemplu, Bulgaria: -11% din 2003 până în 2007).

Corespunzător, mărimea medie a exploatației a crescut continuu, în vechile state membre (EU-15) de la 17,4 ha la 22 ha între 1995 și 2007, iar în noile state membre (EU-12) de asemenea, de la 5,3 ha la 6 ha între 2003 și 2007. Chiar dacă fermele mici (sub 5 ha) reprezintă încă marea majoritate a fermelor din UE, numărul lor a scăzut semnificativ în ultimii ani. Aceeași traseu îl urmează și distribuția fermelor după dimensiunea economică: dimensiunea medie a fermei a crescut în cazul EU-15 de la 15 la 24 ESU (European Size Unit; 1200 euro marjă brută) între 1995 și 2007, iar în cazul EU-12 de la 2,2 la 2,4 ESU între 2003 și 2007.

Chiar dacă par să urmeze același traseu, facilitat și de Politica Agricolă Comună, agriculturile diferitelor state membre păstrează diferențe de orientare a producției (Chivu, 2002). Situația comparativă prezentată în Tabelul 1 este relevantă pentru asemănările și deosebirile majore dintre agriculturile Franței, Poloniei și României, având în vedere vechimea în cadrul UE, dar și nivelul de dezvoltare economică al acestora.

	Franța		Polonia		România	
	% UAA	% nr. expl.	% UAA	% nr. expl.	% UAA	% nr. expl.
Specializările exploatațiilor						
Specializate: cereale, oleaginoase, proteice	24,6	17,0	21,5	17,0	32,6	9,5
Culturi de câmp în general	11,6	9,4	17,7	23,6	24,0	15,1
Specializate: horticultură în sere	0,1	1,1	0,3	0,7	0,1	0,2
Specializate: horticultură în câmp	0,2	1,3	0,6	0,9	0,1	0,3
Altă horticultură	0,1	0,8	0,5	0,8	0,1	0,1
Specializate: vie	3,9	13,8	0,0	0,0	0,7	2,5
Specializate: fructe	0,8	3,0	2,3	3,7	1,1	1,7
Specializate: mășline	0,0	0,8	-	-	-	-
Diferite culturi permanente combinate	0,2	0,6	0,0	0,1	0,4	0,3
Specializate: lapte	14,4	9,9	13,4	8,2	3,1	2,9
Specializate: selecție și îngrășare bovine	14,0	12,3	0,6	0,5	0,3	0,3

Bovine pentru lapte, selecție și îngrășare	3,9	2,1	1,7	1,4	1,6	1,0
Oi, capre și alte rumegătoare	6,8	11,3	1,3	1,4	6,8	6,0
Specializate: porci	1,1	1,0	2,9	1,7	0,5	3,8
Specializate: păsări	1,2	1,9	0,9	1,0	0,9	9,3
Diferite granivore combinate	0,2	0,4	0,4	1,0	1,7	10,1
Culturi vegetale mixte	1,9	2,6	3,1	4,4	2,6	3,4
Producție animală mixtă, ierbivore	1,4	1,3	5,2	5,6	7,1	10,4
Producție animală mixtă, granivore	1,4	1,1	3,1	2,7	1,3	2,5
Culturi de câmp – animale ierbivore	9,9	5,1	10,4	7,9	2,4	1,2
Diferite culturi și animale combinate	2,0	2,9	13,1	14,6	9,5	16,9
Exploatații neclasificate	0,1	0,3	0,8	2,8	2,9	2,7

Sursa: Agricultural Policy Perspectives. Member States factsheets, 2012, EC, DG Agri

Tabelul 1. Ponderea exploatațiilor de diferite specializări în totalul suprafeței agricole utilizate (UAA) și în totalul exploatațiilor, în unele țări membre UE, în anul 2010

Este de remarcat importanța pe care o au exploatațiile specializate în producția de cereale, oleaginoase și proteice (COP), în toate cele trei state membre, cu ponderi în general peste 20% din suprafața agricolă utilizată. Totuși, în România (dar și în Polonia) multe din exploatațiile specializate în culturi de câmp sunt, în general, de subzistență, ca și o parte importantă a celor specializate COP.

3. STRUCTURA EXPLOATAȚIILOR SPECIALIZATE COP

Includerea în analiză a tuturor exploatațiilor înregistrate în fiecare din cele trei state la recensământul agricol din 2010 explică de ce structura pe clase de mărime economică a exploatațiilor este atât de diferită, așa cum reiese din Figura 1, unde e prezentat cazul exploatațiilor specializate în culturi de cereale, oleaginoase și proteice. În timp ce în Franța clasele 7 și 8 (cu producții între 50 mii și 250 mii euro) sunt predominante, atât din punct de vedere al suprafeței utilizate, cât și al numărului exploatațiilor, în România și Polonia predominantă este clasa 1 (cu o producție standard sub 2 mii euro).

